

Voorstudie effectevaluatie artikel 2.3 Wet forensische zorg

Oberon Nauta
Bram van Dijk

14 september 2012

SAMENVATTING

Sinds een aantal jaren wordt door de ministeries van V&J (voorheen Justitie) en VWS gewerkt aan het verbeteren van de forensische zorg, onder meer door de wetgeving op dit gebied te vernieuwen.

Als een van de onderdelen van dit proces wordt in artikel 2.3 van de Wet forensische zorg (Wfz) een nieuwe modaliteit opgenomen, waardoor – in combinatie met het te wijzigen artikel 37 Sr – het opleggen van gedwongen zorg in civielrechtelijk kader op meerdere momenten in het strafrechtelijke traject mogelijk wordt. Bovendien wordt met de komst van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WvGGZ) het bereik van de zorgmachtiging groter. Het schade-criterium zal in de plaats komen voor het gevaarcriterium en deze wet biedt mogelijkheden tot verschillende (en lichtere) vormen van gedwongen zorg.

De vraag is in hoeverre beide wetswijzigingen zullen gaan leiden tot veranderingen in de toeleiding van justitiabelen met een zorgvraag naar gedwongen geestelijke gezondheidszorg in een civielrechtelijk kader. Zowel voor het ministerie van V&J, als voor het ministerie van VWS is het van belang deze eventuele veranderingen in beeld te krijgen in een onderzoek. Om zicht te krijgen op de uitvoerbaarheid van een dergelijk onderzoek is in opdracht van het WODC een vooronderzoek uitgevoerd.

Allereerst is door middel van documentanalyse en interviews met sleutelpersonen een inventarisatie gemaakt van de mogelijke effecten.

Het eerste primaire effect is dat de strafrechter ex artikel 2.3 Wfz bopz-machtigingen op gaat leggen. Daarvan afgeleid kunnen vier andere effecten optreden:

- Toeleiding naar gedwongen zorg wordt verlegd van voorgerechtelijk naar strafrechtelijk kanaal.
- Sepot en voorwaardelijke schorsing van de voorlopige hechtenis nemen af ten gunste van de door de strafrechter afgegeven bopz- of zorgmachtiging.
- Na afloop straf of maatregel wordt in plaats van een bopz-machtiging via de civiele rechter een bopz- of zorgmachtiging via de strafrechter opgelegd.
- De wijziging van de Wfz leidt tot een ander type (agressievere) cliënten binnen de reguliere GGZ-instellingen.

Vervolgens is nagegaan in hoeverre het mogelijk is met de huidige registratiesystemen deze effecten te meten.

De belangrijkste conclusie van deze voorstudie is dat een wetenschappelijk verantwoorde effectevaluatie van de wijziging van artikel 2.3 Wfz, in combinatie met de invoering van de WvGGZ niet te verrichten valt. Het is namelijk niet mogelijk in het kader van deze evaluatie een design te hanteren waarbij een experimentele groep wordt vergeleken met een controlegroep. De wetswijzigingen worden immers gelijktijdig ingevoerd.

In de tweede plaats is geconcludeerd dat een effectmeting (met de beperking dat niet met een controlegroep gewerkt kan worden) alleen mogelijk is als een aantal gegevens geregistreerd gaan worden die tot op heden niet in de huidige registratiesystemen worden vastgelegd. Het betreft:

Uniforme registratie van alle personen die door de rechter gedwongen zorg (bopz- en zorgmachtiging) hebben opgelegd gekregen uitgesplitst naar:

- Per machtiging: type rechter dat de machtiging oplegde (civiel of straf)
- Per machtiging: vorderende partij (ambtshalve door de officier, of op verzoek van derden)
- Per machtiging: achtergrond van de toeleiding (inclusief de voorgerechtelijke status van het politiesepot, en het gerechtelijke (voorwaardelijke) sepot en de schorsing onder voorwaarden)
- Per machtiging: aantal unieke identificatievariabelen waarmee zo nodig een koppeling kan worden gelegd met andere systemen, waaronder de registratie van agressie-incidenten (bij voorkeur A-nummer of BSN)

Het ligt daarbij voor de hand bovenstaande gegevens in bestaande systemen te registreren. In dat geval zijn ARGUS van de GGZ en GPS van het OM het meest aangewezen.

Aan het besluit tot het systematisch registreren van bovenstaande gegevens zal echter de beantwoording van de vraag vooraf moeten gaan of het creëren van de mogelijkheid van een beperkte effectevaluatie opwegen tegen de tijd en moeite die gestoken moeten worden in het systematisch vastleggen van de benodigde gegevens. In plaats daarvan kan ook besloten worden alleen de bopz- en zorgmachtigingen centraal te registreren (inclusief vermelding van vorderende partij en type rechter) zodat in ieder geval zicht wordt verkregen op het primaire effect van effectevaluatie. De secundaire effecten worden dan niet systematisch gemeten maar kunnen indicatief vastgesteld worden op basis van interviews.

Het verdient aanbeveling dat de betrokken Ministeries zeer snel een besluit te nemen over het al dan niet systematisch vastleggen van de gewenste registratie-items want alleen als nog vóór invoering van de wet voldoende zaken worden vastgelegd van bopz-machtigingen onder de oude wetgeving kan een nulmeting plaatsvinden.

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam

T +31 (0)20 625 75 37
dsp@dsp-groep.nl
www.dsp-groep.nl

KvK A'dam 33176766

DSP-groep, opgericht in 1984, is een onafhankelijk landelijk bureau voor onderzoek, advies en management, met zestig medewerkers. We werken in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook van maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

Werkvelden

De werkvelden waarop we de meeste expertise hebben opgebouwd zijn veiligheid, jeugd, sport, kunst en cultuur, onderwijs, openbare ruimte en groen, sociaal beleid, stedelijke vernieuwing, welzijn, wonen en wijkgericht werken.

Dienstverlening

We ondersteunen onze opdrachtgevers bij complexe vraagstukken. We kunnen onderzoek doen, een registratiesysteem of monitor ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of tijdelijk het management voeren. DSP-groep geeft ook trainingen, workshops en lezingen.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.